

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Dömös Erzsébet ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a dr. Horváth Zoltán jogtanácsos által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2014. február 19. napján meghozott 6.P.23.141/2008/79. számú ítélete ellen a felperes részéről 80. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

i t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 70.000 (Hetvenezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 454.200 (Négyszázötvennégyezer-kétszáz) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes 1999. szeptember 6-án közlekedési baleset során, gépjármű utasaként súlyos sérüléseket szenvedett, mellyel összefüggésben több hónapos kórházi kezelésre szorult. A baleset következtében a felperes férje elhunyt, valamint gyermeke megsérült. 2001. szeptember 28-án a felperesnél 67%-os munkaképesség csökkenést állapítottak meg, melyből a baleseti eredetű 36%, míg a többi természetes okú megbetegedéseinek következménye. Munkaképessége csökkenése folytán a felperes rokkant nyugdíjat kapott, 2005. szeptember 15-től öregségi nyugdíjban részesül.

A balesetet okozó gépjármű üzemeltetője a baleset időpontjában kötelező felelősségbiztosítással nem rendelkezett. Az alperes 2001. március 5-én 500.000 forint, 2002. március 12-én 1.000.000 forint, 2007. május 15-én 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést fizetett a felperesnek, továbbá különböző jogcímen folyamatosan havi járadékot folyósít részére. A fizetett összegből a keresetpótló járadék, havi bruttó 62.111 forint alapján nettó 50.931 forint, a háztartási kisegítő járadék havi 6.000 forint, a mezőgazdasági kisegítő járadék havi 4.000 forint, a közlekedési többletköltség havi 6.000 forint, gyógyszerköltség havi 10.000 forint, a gyógyászati segédeszköz járadék havi 2.000 forint. Ezen túlmenően az alperes orvosszakértői vélemény alapján, számla szerint térítette a felperes rehabilitációjának költségeit.

A felperes módosított keresetében az alperest további 3.500.000 forint nem vagyoni kár és annak 1999. szeptember 6. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni. Ezzel összefüggésben hivatkozott arra, hogy a balesetből eredően állapota fizikailag, idegileg és mentálisan is jelentősen romlott, ezért a részére saját jogon kifizetett összesen 2.500.000 forint nem

vagyon kár nem áll arányban jelenlegi állapotával, a megfelelő kompenzáció összesen 6.000.000 forint lenne.

Kérte továbbá a felperes az alperes által fizetendő járadék egyes tételeinek felemelését is. Keresetveszteség címén az alperest 2003. október 1-től - december 31-ig terjedő időszakra 261.435 forint és annak 2003. november 15-től járó késedelmi kamata, 2004. évre 1.167.663 forint, és annak 2004. július 1. napjától járó késedelmi kamata, a 2005. január 1-től - szeptember 15-ig tartó időszakra 744.061 forint és annak 2005. június 7. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni. Ezzel összefüggésben hivatkozott arra, hogy az öregségi nyugdíjkorhatára eléréséig (2005. szeptember 15.) az alperes járadékként keresetveszteségének csupán 36%-át térítette. A felperes álláspontja szerint a baleset miatt nem tudott munkát vállalni, ezért részére ezen a címen 100%-os térítés jár. A 2005. szeptember 15. napjáig terjedő időszakra követelt összeg az alperes által folyósított és a tényleges keresetveszteség különbözete. Mindezek mellett az alperest 2005. szeptember 15. napjától keresetveszteséggént a jelenleg folyósított járadék megfizetésére kérte kötelezni, tekintettel arra, ha a felperes öregségi nyugdíjkorhatáráig dolgozik, magasabb nyugdíjban részesült volna.

2006. január 1. napjától a felperes a háztartási kisegítő költségét 16.000 forintra, a mezőgazdasági munka költségét havi 10.000 forintra, a közlekedési többletköltséget havi 15.000 forintra, a gyógyszerköltséget havi 15.000 forintra, és a gyógyászati segédeszköz költséget havi 4.000 forintra kérte felemelni.

Előadta, hogy egy 55 m² alapterületű lakásban lakik, számára a háztartási munkák elvégzése egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, mert 1 - 2 óra után erőteljes fáradtság vesz rajta erőt, le kell pihennie és gyakran szorul mások segítségére. A balesetet megelőzően házastársával **A.**-ban volt egy ingatlanuk, melyet férjével közösen műveltek. Mivel egyetlen szórakozása a kertművelés, és a baleset után a távolság miatt nehézséget okozott **A.**-ba lejárni, az **a.-i** ingatlant eladta és **Cs.**-n vásárolt egy ingatlant, ahol fákat, virágokat ültetett és azokat gondozza, melyben szintén segítségre szorul. Fejfájása, szédülése miatt hosszabb útra csak kíséreléssel tud menni, tömegközlekedési eszközökön szorongás fogja el, ezért időnként kénytelen taxival közlekedni. Állapota miatt a felperes jelentős mennyiségű gyógyszert szed, melynek költségei jelentősen meghaladják az alperes ezen címen folyósított térítését. Évente két fűzőt és két pár gyógycipőt kell vásárolnia, melynek költsége évente 34.000 forint.

Mindezek mellett az alperest rehabilitációs költség címén egyrészt 12.000 forint megfizetésére kérte kötelezni, ami a **M.** Egészségügyi Intézetben általa igénybe vett kezelés költsége, ami átmenetileg csökkentette panaszait. Emellett 2011. január 1-től havi 40.000 forint járadék megfizetésére is kérte ezen a címen az alperest kötelezni, mivel 2011-től orvosi javaslatra rendszeresen kondicionáló masszázsszóra jár heti két alkalommal, melynek költsége hetente 10.000 forint.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint a felperes kárát a pert megelőzően rendezte, minden további igénye alaptalan. A felperesnek saját jogán peren kívül nem vagyoni kár címén összesen 2.500.000 forintot fizetett, ami a kifizetéskor fennálló értékviszonyok alapján arányban állt a baleseti eredetű 36%-os munkaképesség csökkenés mértékével, a balesetből eredő hátrányos következményekkel és alkalmas volt a megfelelő kártalanításra. A keresetveszteséggel kapcsolatos követelés tekintetében álláspontja az volt, hogy a károkozó felelőssége alapján ezen a címen a baleseti eredetű munkaképesség csökkenés arányában köteles téríteni, ami 36%, ezért a felperes alaptalanul kéri kiesett jövedelme 100%-ban való megtérítését. A háztartási kisegítő költségére fizetett járadék tekintetében szintén a baleseti eredetű 36%-os mértékű munkaképesség csökkenés alapulvételével köteles fizetni, melynek folyamatosan eleget tesz. Ezzel összefüggésben hivatkozott arra, hogy a felperes természetes kórokozó megbetegedése is okozhat ilyen jellegű többletköltséget, továbbá a felperes sérülése miatt kisegítésre csak a nehezebb háztartási munkákban szorul,

e ezért az ezen a címen folyósított havi 6.000 forint megfelel e munkák átlagos havi költségének. Az alperes részére az ugyancsak folyamatosan fizetett havi 4.000 forint mezőgazdasági munkákkal kapcsolatos kiegészítői járadék, mezőgazdasági kárfelmérés és szakértői vélemény alapján került megállapításra. Ezzel összefüggésben is irányadó, hogy a térítés alapja a felperes baleseti eredetű munkaképesség csökkenése. A közlekedési többletköltség tekintetében az alperes hivatkozott arra, hogy a balesetből származó maradvány tünetei alapján a felperes csupán a közepes, illetve hosszabb utakra szorul segítségre, ezért ezen a címen eddig folyósított 6.000 forint megfelel a felmerülő közlekedési többletköltségnek. A felperes **b.-i** lakos, így rövidebb távú tömegközlekedésben költségei nem merülnek fel, mivel számára a közlekedés díjmentes. A gyógyszer költségtérítés orvosszakértői vélemény alapján került megállapításra és a felperes részéről nem bizonyított, hogy az ezen felüli gyógyszer kiadása a balesettel függ össze. Az sem igazolt, hogy a baleseti sérülésével összefüggésben szükséges a felperesnek fűzőt viselnie. Évenként két pár új gyógycipő költsége megtérítését igényli, melyek közül egy költségét a társadalombiztosítás évente téríti, a másik pár cipő költségét pedig a jelenleg ezen a címen fizetett járadék fedezi, azzal, hogy a felperes „a rendes cipő” vásárlását megtakarítja. A rehabilitációs többletköltség tekintetében az alperes hivatkozott arra, hogy a rehabilitációs kezelések a társadalombiztosítás keretein belül térítésmentesen igénybe vehetők, ezért ezen a címen kártérítés nem jár. A **M. Kft.** számláján alapuló követelés, illetve a nyújtott szolgáltatás mibenléte nem ismert, ennek hiányában az sem állapítható meg, hogy e szolgáltatást az Országos Egészségbiztosítási Pénztár tudja-e térítésmentesen nyújtani.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.070.000 forintot, ebből 500.000 forint után 1999. szeptember 6. napjától, 570.000 után 2012. augusztus 1. napjától - 2013. június 30. napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, míg 2013. július 1. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző első napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot. Kötelezte továbbá az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 2014. március 1. napjától kezdődően minden hónapban előre, a hónap 10. napján esedékesen 93.931 forint járadékot, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 295.847 forint perköltséget. Az alperest 46.205 forint állam által előlegezett szakértői költség megfizetésére kötelezte, további rendelkezése szerint a le nem rótt 332.192 forint illeték és az állam által előlegezett 385.045 forint szakértői költségből 338.840 forint az állam terhére marad.

Az ítélet indokolása szerint a kereset részben megalapozott.

A nem vagyoni kár az emberi személyiség értékminőségének csökkenésével bekövetkezett kár, ami akkor állapítható meg, ha a személyiség helyzete kedvezőtlenül változik meg korábbi állapotához képest. Mivel a nem vagyoni kártérítés a személyhez fűződő jogok védelmének egyik eszköze, önmagában bármely személyhez fűződő jog megsértése megteremti a jogalapját a felelősségnek. A felperes a baleset következtében súlyos fizikai sérüléseket szenvedett, ezért a nem vagyoni kárigény jogalapja nyilvánvalóan fennáll. Az összecszerülés megállapításánál a bíróság figyelembe vette, hogy a felperes fizikai sérüléseken túl egy igen súlyos közlekedési baleset során jelentős traumát élt át, olyan maradandó sérüléseket szenvedett, amelyek a gyógykezelés befejezését követően is teljes életvitele megváltoztatására kényszerítették és a baleset következményei is hozzájárultak a balesetet követő munkavállalás, illetve munkavégzés nehézségeihez. A nem vagyoni károk vagyoni mércével nyilvánvalóan mérhetetlenek, így pénzbeli egyenértékük valójában nincs. A pénzbeli térítésnek a nem vagyoni károknál az a funkciója, hogy az elszenvedett sérelem hozzávetőleges

kiegyensúlyozásáról, de legalább enyhítéséről olyan vagyoni szolgáltatás nyújtásával gondoskodjon, amely az elszenvedett sérelemért másnemű előnyt nyújt.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat - elsősorban a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemények, másodsorban a tanúvallomások alapján - mérlegelve azt állapította meg, hogy a felperest ért nem vagyoni hátrány hozzávetőleges kiegyensúlyozására összesen 3.000.000 forint megfizetése alkalmas. Az összeg meghatározásánál figyelembe kellett venni, hogy a perbeli baleset óta igen hosszú idő telt el és a bíróságnak az akkori értékviszonyok alapján kell a nem vagyoni hátrány ellenértékét megállapítani. Figyelembe kell venni továbbá, hogy az alperes részben a pert megelőzően, részben az eljárás során összesen 2.500.000 forint nem vagyoni kártérítést teljesített. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság nem vagyoni kárként az alperest további 500.000 forint és annak 1999. szeptember 6. napjától késedelmi kamata megfizetésére kötelezte.

Az alperes keresetveszteség címén a felperesnek havi 50.931 forint járadékot folyósít. Ezzel összefüggésben az alperes megalapozottan hivatkozott arra, hogy a baleseti eredetű munkaképesség csökkenés arányának megfelelő mértékű térítésre köteles, mivel csak a balesettel okozati összefüggésben keletkezett károkért köteles helytállni. A felperes hivatkozása szerint a baleset miatt került abba a helyzetbe, hogy nem tudott munkát vállalni, mely állítását azonban nem bizonyította. Figyelemmel arra, hogy az alperes a jelenleg is folyósított járadékfizetési kötelezettségét nem vitatta, a bíróság ezen a címen a jövőre nézve 2014. március 1. napjától havi 59.931 forint járadék megfizetésére kötelezte.

A háztartási munkákkal kapcsolatos többletköltség címén előterjesztett követeléssel összefüggésben az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló orvosszakértői vélemények alapján megállapította, hogy a felperes 2000. február közepéig, végéig, mindenfajta háztartási munka elvégzéséhez segítségre szorult, ezt követően pedig a közepes és a nagyobb erőfelfejtést igénylő munkáknál. A felperes nyilatkozata és fia tanúvallomásának alapján megállapítható, hogy a felperes 2013 júniusáig kétszemélyes háztartást vezetett, ezt követően egyedül él 55 m²-es lakásában. Nyilvánvalóan nehezebben látja el a háztartást, mint a balesetet megelőzően, e körülmények azonban nem alapozzák meg a követelésének megfelelő összegű kárigényt. Az ezzel kapcsolatos követelésnél az elsőfokú bíróság figyelembe vette, hogy a felperes baleseti eredetű munkaképesség csökkenése 36%-os, ezért az alperes ebben az arányban kötelezhető a költségek megfizetésére. A körülményeket mérlegelve az elsőfokú bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a felperes kárának megtérítésére az ezen a címen a részére havonta fizetett járadék alkalmas, ezért az alperest a jövőre nézve 2014. március 1. napjától ugyanilyen összegű, havi 6.000 forint járadék megfizetésére kötelezte.

A felperes azt az ingatlant, ahol jelenleg kertművelést végez és amellyel kapcsolatban követelést érvényesít, a balesetet követően egészségi állapota ismeretében vásárolta, ily módon nem tett eleget kármegelőzési kötelezettségének. Ezzel összefüggésben azonban figyelembe vette az elsőfokú bíróság azt a körülményt, hogy a felperesnek a baleset következtében beszűkültek kikapcsolódási lehetőségei, a kerti munkát szereti és a balesetet megelőzően is volt olyan ingatlana, amelyen ilyen tevékenységet végzett, ezért mindezek alapján az ezzel kapcsolatos követelés jogalapja megállapítható. Az összecszerűség vizsgálatánál az elsőfokú bíróság figyelembe vette az orvosszakértői véleményt, ami megállapította, hogy a felperes a háztartási munkákkal egyezően 2000. év februárjának közepéig, végéig minden kerti munka, ezt követően pedig a nehezebb, hibátlan egyensúlyi helyzetet kívánó, illetve az alsó végtagokra fokozott terhelést jelentő munkálatoknál szorul segítségre. Az ezzel kapcsolatos követelésnél is figyelembe kell venni, a felperes baleseti

eredetű munkaképesség csökkenésének mértékét, továbbá azt, hogy az ingatlan 810 m²-es, tehát nem túl nagy méretű és a téli hónapokban csekély mennyiségű a kerti munka. Valamennyi körülmény mérlegelése alapján nem látott okot eltérni az alperes által folyamatosan fizetett járadék összegétől, ezért 2014. március 1. napjától az alperest ezen a címen havi 4.000 forint járadék megfizetésére kötelezte.

A közlekedéssel kapcsolatban felmerült többletköltség tekintetében is irányadó, hogy az alperes csak a baleset miatt jelentkező többletkiadás megtérítésére kötelezhető. Nyilvánvaló, hogy a felperesnek a baleset nélkül is lettek volna kiadásai a közlekedéssel kapcsolatban, csak az úti célok lettek volna részben eltérőek, melynek azonban a kiadás felmerülése szempontjából nincs jelentősége. A felperes fiának tanúvallomása alapján megállapítható, hogy a felperes orvosokhoz, rehabilitációs kezelésekre, időként úszni, illetve vásárolni jár. A szakértői véleményekből kitűnően a baleset miatt a felperes 2000 februárjáig nem tudott tömegközlekedést igénybe venni, ezt követően a tömegközlekedésre közepes nehezítettséggel alkalmas, kísérő igénybevételére nem szorul. A bíróság tájékoztatása ellenére a felperes nem bizonyította részletesen, hogy mely időtartam alatt, milyen utazásokkal kapcsolatban és átlagosan milyen összegű kiadása merült fel. Mivel az alperes az általa jelenleg is ezen a címen fizetett járadék összegét nem vitatta, a bíróság ennek alapján 2004. március 1. napjától havi 6.000 forint járadék megfizetésére kötelezte.

A gyógyszerköltséggel kapcsolatos követelés tekintetében az elsőfokú bíróság elsősorban a rendelkezésre álló orvosszakértői véleményeket vette alapul. E vélemények szerint a balesettől a felperes vizsgálatáig hosszú idő, kilenc év telt el és visszamenőleg a korábbi időszakok gyógyszer szükségleteire határozott véleményt adni nem lehet, a szakvélemény elkészítésének időpontjában azonban a felperes a balesettel összefüggésben gyógyszerek szedésére nem szorult. A **Sz.-i** Tudományegyetem Igazságügyi Orvostani Intézete által készített szakértői véleménye szerint az orvosi dokumentáció a sebészeti ellátással kapcsolatos gyógyszerrendelést nem tartalmaz, szükség szerint fájdalomcsillapítók szedése elfogadható és rögzíti a felperes pszichiátriai gyógyszereit. Az alperes indítványára beszerzésre kerültek az Országos Egészségbiztosítási Pénztártól gyógyszer kiváltásaira vonatkozó adatok, melyek folyamatosan sokféle gyógyszert tartalmaznak. Erre irányuló indítvány hiányában nem került sor arra vonatkozó szakértői vélemény beszerzésére, hogy ezek közül melyek alkalmazásának szükségessége függ össze a balesettel, a bíróság tájékoztatása ellenére a felperes nem terjesztett elő olyan bizonyítékot, illetve olyan bizonyítási indítványt, mely alkalmas lenne a balesettel összefüggésben - a baleseti eredetű egészségkárosodás arányára is figyelemmel - havi 15.000 forintos gyógyszerkiadás felmerültének igazolására. A keresetlevélhez csatolt gyógyszerlista csak annak alátámasztására alkalmas, hogy a felperes az ott felsorolt gyógyszereket szedi, orvosi rendelvényre. Általános tapasztalat, hogy a kor előrehaladtával az emberek nagyobb része egyre többféle gyógyszer szedésére kényszerül, kártérítés keretében azonban ezek költségei közül csak azok terhelhetők az alperesre, amelyet bizonyítottan a balesettel okozati összefüggésben merültek fel. A kifejtettek alapján a felperes az alperes által folyósított összegnél magasabb összegű kárát nem bizonyította, ezért a bíróság 2014. március 1. napjától továbbra is havi 10.000 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest ezen a címen.

A gyógyászati segédeszközök költségei tekintetében nem volt vitás a felek között, hogy a felperes a baleset következtében az alsó végtagok hossza között kialakult különbség miatt folyamatosan gyógycipő viselésére kényszerül, azt azonban az alperes vitatta, hogy a felperesnek a baleset következtében fűzőt is használnia kell, melynek szükségességét az orvosszakértői vélemény sem támasztja alá. Mindezek mellett a biokerámia beszerzése szükségességét és a balesettel való összefüggését a felperes nem bizonyította. Ugyancsak nem bizonyított a

gyógygypő költsége, ezért a bíróság az alperest az általa vállalt összeg erejéig marasztalta és ezen a címen 2014. március 1. napjától havi 2.000 forint járadék megfizetésére kötelezte.

A rehabilitációs költségek tekintetében az orvosszakértői vélemények alapján az volt megállapítható, hogy a felperes az intézeti komplex rehabilitációs terápia után az egészségbiztosítás által finanszírozott ellátások mértékéig szorult rehabilitációra, ezt követően rendszeres úszás és masszázs igénybevétele elfogadható az állapotromlás megelőzése érdekében. Ezzel kapcsolatos követelés alátámasztására a felperesnek azt kellett bizonyítania, hogy a **M. Kft.** rehabilitációs kezelésére a balesettel összefüggésben, orvosi szakmai megalapozottsággal került sor és, hogy a 2011. január 1. napjától kezdődően előterjesztett havi 40.000 forint összegű követelés alapját képező kezelés (masszázs) szintén a baleset következményei miatt, orvosi javallat alapján szükséges és azt az egészségbiztosító nem finanszírozza. E vonatkozásban az alperes a kereset elutasítását kérte, és a felperes a bíróság által nyújtott tájékoztatás ellenére követelését nem bizonyította. Az orvosszakértői vélemény alapján azonban megállapítható, hogy a felperes mozgásszervi állapotának fenntartásához az úszás és masszázs indokolt, amit fia tanúvallomása szerint igénybe is vesz. Ezért a bíróság, tekintettel arra, hogy az Egészségbiztosító évente csak limitált mennyiségű szolgáltatást finanszíroz, továbbá az alperes csak 36%-os mérték térítésére köteles, a bíróság ezen a címen az alperest havi 15.000 forint járadék megfizetésére kötelezte, mivel nem került bizonyításra, hogy a felperesnek mely időponttól kezdődően merült fel ezzel összefüggésben költsége, a bíróság a járadékfizetés kezdetét mérlegelés alapján 2011. január 1. napjától kezdődően állapította meg. Erre figyelemmel az alperes az ítélet hozatalig lejárt 570.000 forint, annak középarányos időponttól, 2012. augusztus 1. napjától járó késedelmi kamata, továbbá 2014. március 1. napjától havi 15.000 forint járadék megfizetésére köteles.

Az elsőfokú bíróság a per tárgyának értékét a Pp. 24. § (1) bekezdése, és a (2) bekezdés a) pontja alapján 5.536.528 forintban állapította meg. Ehhez képest a felperes hozzávetőlegesen 12%-ban pernyertes. Figyelemmel arra, hogy az alperes az általa önként fizetett járadék vonatkozásában nem pervesztés, a bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott a perköltség viseléséről. Ennek összege az eljárási illetékből, a szakértői díjból, valamint a jogi képviselők munkadíjából áll. Az összesen 550.780 forint szakértői díjból a felperes költségmentességére figyelemmel az állam 385.045 forintot előlegezett, míg az alperes 165.735 forintot. Az alperes pervesztessége alapján az állam által előlegezett összegből 46.250 forint, az alperes által előlegezett összegből 19.888 forint viselésére köteles. Minthogy a Pp. 86. § (3) bekezdése szerint a költségmentesség nem érinti az ellenfél javára megítélt perköltségek megtérítésének kötelezettségét, a felperes köteles az alperesnek az általa előlegezett szakértői költség 88%-át, 145.847 forintot megfizetni. Az állam által előlegezett költségből a felperes pervesztességének aránya szerint 338.840 forintot, a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) és (2) bekezdése, valamint a 14. §-a alapján az állam viseli. Ugyanezen jogszabályhely alapján viseli az állam a felperes költségmentessége és az alperes személyes illetékmentessége folytán a 332.192 forint le nem rótt illetéket. Az elsőfokú bíróság jogi képviselők munkadíját a Pp. 67. § (2) bekezdése és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1) és (2) bekezdése alapján állapította meg, és az alperes jogtanácsosának munkadíját a (6) bekezdés szerint, a kifejtett munka arányában csökkentett összegben, 150.000 forintban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben kérte, hogy az ítélőtábla az ítéletet megváltoztatva kötelezze az alperest

keresetveszteség címén 2003. október 1-től - 2005. szeptember 15-ig terjedő időre 2.173.159 forint és ennek 2004. augusztus 20-tól számított törvényes kamata,
háztartási kisegítő költsége címén 1.010.000 forint és ennek 2006. július 1-től számított törvényes kamata,
mezőgazdasági munka címén 594.000 forint és ennek 2010. február 15-től számított törvényes kamata,
közlekedési többletköltség címén 891.000 forint és 2010. február 15-től számított törvényes kamata,
gyógyszerköltség címén 495.000 forint és 2010. február 15-től számított törvényes kamata,
gyógyászati segédeszköz címén 122.000 forint és 2010. február 15-től számított törvényes kamata,
2014. március 1-től 85.000 forint költségpótló járadék és változatlanul a peren kívül folyósított 50.931 forint keresetveszteség alapján összesen 135.931 forint járadék,
és 3.500.000 forint nem vagyoni kár és annak 1999. szeptember 6-tól számított törvényes mértékű kamata, valamint perköltség megfizetésére.

A fellebbezés indokolása szerint az elsőfokú bíróság a tizenöt évvel ezelőtt történt baleset és következményei megállapításával összefüggésben igazságügyi orvosszakértői bizonyítást folytatott le, azonban az orvosi adatokból és szakértői véleményekből nem megfelelő következtetést vont le, ezért ítélete jogszabálysértő. A felperes keresetének jogalapját a Ptk. 345. § (1) bekezdése és a baleset idején hatályos 58/1991. (IV.13.) kormányrendelet határozta meg. A baleset során a felperes a mai napig maradandó sérüléseket szenvedett el, gyermeke is megsérült, továbbá a balesetben elvesztette férjét, illetve gyermeke apját. Sérülten egyedül maradt kiskorú gyermekével, annak mind anyagi, mind érzelmi, idegi terhével, felelősségével. A mai napig azt is nehezen éli meg, hogy nem tudott tovább dolgozni. Az Országos Orvosszakértői Intézet II. orvosi szakvéleménye szerint 2004 februárjában - tehát közel öt évvel a baleset után - III. csoportos rokkanttá minősítették 67%-os egészségkárosodással, mely szakvélemény a combcsonttörést, a felső végtag sérülését és keringési zavart állapított meg. Valamennyi orvosszakértői vélemény 13-14 évvel a baleset után is rögzíti, hogy a felperesnek fizikai sérülései, törései következményeként jelenleg is 35-36%-os baleseti eredetű egészségkárosodása van. Minden orvosi ellentmondás ellenére az Egészségügyi Tudományos Tanács Szakértői Testülete szakvéleményében, majd kiegészítő véleményében is egyértelműen rögzíti, hogy a többszöri kézpalkotói eljárás eredménye szerint fennállnak a felperesnél az ér eredetű agyi károsodások, a folyamatos kezelést indokló pszichiátriai tünetek, a tüneti epilepszia túlnyomórészt az elszenvedett balesettel hozható összefüggésbe. Ebből adódóan ugyan nem változtatott a korábban megállapított 36%-os munkaképesség csökkenést eredményező baleseti károsodás mértékén, mégis tényként rögzíti, hogy túlnyomó részt a balesettel hozható összefüggésbe az agyi károsodás. Erre tekintettel a legtöbb szakértői vélemény szerint kérdéses és nem tisztázódott, hogy miért nem emelték, nem változtatták meg a baleseti eredetű károsodás mértékét, illetve százalékát. Erre a felperes szakértői választ nem kapott, azonban értékelni kell az Országos Orvosszakértői Intézet szerinti 67%-os munkaképesség csökkenést, az ott felsorolt diagnózisok figyelembevételével. Ebből eredően nem vitatható az a tény - az első szakértői vélemény által is alátámasztott -, hogy a baleset alapjaiban megváltoztatta a felperes életkörülményeit, egészségi állapotát, aki minden próbálkozás ellenére nem volt képes elsőfokú végzettsége folytán még részmunkaidőben sem dolgozni, melynek fizikai és agyi keringési okai voltak, és vannak.

A hivatkozott - még 2004-ben keletkezett - szakvélemény szerint a felperest rokkanttá nyilvánították, ezért 2003. október 1-től öregségi nyugdíja eléréséig, 2005. szeptember 15-ig, nem volt képes munkavégzésre. Ezért a részletesen kiszámított, elérhető keresetéhez képest a felperesnek a részére fizetett

rokkant nyugdíj és az alperesi térítés mellett, vesztesége keletkezett, ami 2003. október 1. - december 31. között 261.435 forint, 2004. évben 1.167.663 forint és 2005. január 1-től - szeptember 15-ig 744.061 forint, összesen 2.173.159 forint.

A baleset óta a felperes folyamatosan és jelenleg is magára maradva, sérülten, pszichésen és agyilag károsodva képtelen segítség nélkül háztartást vezetni, még azóta sem, hogy fia elköltözött és magára maradt. Ezért valójában élethátránya miatt - szakértőileg is elfogadva - szinte nincs olyan házimunka, amit segítség nélkül vagy folyamatosan végezni tudna, ezért háztartási kisegítő költségként változatlanul havi 16.000 forint megítélését kéri, mérlegelve az adott lakás rendben tartásának és háztartásának vezetési költségét. Ez az eltelt 101 hónapra 1.010.000 forint.

Az elsőfokú bíróság a mezőgazdasági munka költség kiegészítésével összefüggésben, figyelmen kívül hagyta, hogy a baleset előtt meglévő ingatlan eladására éppen azért került sor, mert messze volt a felperes lakóhelyétől és az odautazás nehézséget okozott. A kerti munka, a szabad levegőn való mozgásra egészségi állapota miatt a felperesnek jobban szüksége van mint korábban. Az alperes által fizetett 4.000 forint nem fedezi a nehéz munkának minősülő kerti munkákat, ezért a felperes havi 10.000 forintos igénye nem eltúlzott, a kert felásása egy alkalommal kerül ilyen összegbe. Ezért e tekintetben kárigénye változatlan, ami az eltelt 99 hónapra többletigényként 594.000 forint. A felperes járadékigénye ezen a jogcímen havi 15.000 forint, amit elírás miatt a másodfokú eljárásban havi 10.000 forintra módosított.

Egészségkárosodása fizikai hátrányából adódóan a felperesnek nehezített a tömegközlekedési eszközök igénybevétele. Ennél nagyobb gondot okoz agyi károsodása - mint ahogy azt tanúként fia is elmondta - mely miatt a legrövidebb közlekedési távolság is tervezési munkát, koncentrációt igényel, hogy azt ne félbeszakítva, eltévedve kelljen abbahagynia. Önmagában véve a felperesnek az is stressz helyzetet jelent, hogy közlekednie kell. Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatos álláspontjával szemben a felperes véleménye szerint a baleset következtében bekövetkezett fizikális és mentális hátránya érzékelhető és tényszerű, ami felsorolás nélkül is indokolja, hogy egy hónapban 2-3 alkalommal gépkocsit vegyen igénybe akár fia, akár taxi segítségével, ezért ezzel összefüggésben az eltelt 99 hónapra lejárt tartozás 891.000 forint és a felperesi járadékigény 2014. március 1-től havi 15.000 forint.

A gyógyszerköltségek tekintetében a felperes hangsúlyozta, hogy az orvosi iratokból is kitűnően biztonságot adott és ad számára az alapos gyógyszerkezelés, amelynek elsődleges oka az agyi bántalom. Valamennyi egészségkárosodását figyelembe véve igénye ezzel összefüggésben nem eltúlzott, az igényelt havi 15.000 forint mérlegeléssel elfogadható. Ez magában foglalja nemcsak az agyi keringést biztosító gyógyszerek szedését, hanem a fájdalommal járó tünetek enyhítéséhez szükséges fájdalomcsillapító krémek használatát, izomlazítókat és a mozgásszegény életmód miatt szükségessé vált vitaminadagolást. A havi 15.000 forint alapulvételéhez 99 hónapra az alperestől igényelt többletköltség 495.000 forint és 2014. március 1-től a járadékigény havi 4.000 forint. A másodfokú eljárásban ezen tétel tekintetében a felperes fellebbezését nem tartotta fenn.

A gyógyászati segédeszközökkel kapcsolatos igény tekintetében a felperes az alperes részére még a kárrendezés kezdetén becsatolta a számlákat, mely alapján megállapította egy pár fűzős cipőnek, egy éven belüli, egy alkalommal történő megvásárlása szükségességét. Tekintettel arra, hogy a felperes nyáron más kialakítású gyógycipőt hord, ezért ezen a címen további 2.000 forint, összesen 4.000 forint többletköltség indokolt. Ezzel összefüggésben 99 hónapra a felperesi követelés 222.000 forint, járadékigénye pedig ezen a címen 2014. március 1-től havi 4.000 forint.

A baleset alapjaiban és végérvényesen megváltoztatta a felperes életét, életminőségét minimalizálta, saját sérülései mellett férjét elvesztette, gyermeke megsérült, magára maradása tragikus élethelyzetet teremtett. Felépülését követően kilátástalannak látta életüket, mert azzal szembesült, hogy nem képes dolgozni, ugyanakkor felelősséggel kellett gyermekét nevelni és számára mindazt biztosítani, amit a balesetet megelőzően férjével tudtak biztosítani. Az alperes fia részére 2002-ben összesen 1.000.000 forintot térített, míg a felperesnek 1.500.000 forintot, majd 1.000.000 forintot. A felperes álláspontja szerint a részére fizetett összeg messze nem kompenzálja a 15 éve tartó életminőség romlását, a csonttörések, agyi bántalom, a létbizonytalanság lelki és idegi terhét kell elviselnie mind a mai napig. Nem tudott dolgozni, nem érezte magát teljes embernek, kiszolgáltatott volt és nyomasztotta a felelősség gyermeke nevelése, taníttatása miatt. A nem vagyoni kár nagyságát valamennyi elszenvedett hátrányt összegezve kell megállapítani, ezért mindezeket figyelembe véve az általa igényelt 6.000.000 forint nem eltúlzott. A felperest jelenleg is nyomasztja, hogy nem tud kiállni sem magáért, sem fiáért, sem fizikailag, sem erkölcsileg, sem idegileg, ezért volt szükséges pszichiátriai kezelése is, amire még most is alkalmanként szüksége van. A másodfokú eljárásban a károsodáskor fennálló értékviszonyokkal kapcsolatban hivatkozott arra, hogy az alperes nem vagyoni kárként 2003-ban és 2007-ben térített részére 1-1 millió forintot, melyek után azonban kamatot nem fizetett.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság döntése ténybelileg és jogilag is megalapozott. Az alperes az elsőfokú ítélet alapján a felperes jogi képviselője részére nem vagyoni kárként 500.000 forintot, ezután kamatként 663.131 forintot, lejárt járadékként 600.000 forintot, ezután kamatként 51.710 forintot fizetett, ami összesen 1.814.841 forint, melyből levonva a perköltséget - 295.847 forint - a végösszeg 1.518.994 forint. 2014. május 1-től a felperes részére rehabilitációs költség címén havi 15.000 forint összegű járadékot folyósít. A felperesnek fizetendő járadék 93.931 forint, melyből keresetpótló járadék adómentes összege 50.931 forint, a mezőgazdasági kisegítői költség 4.000 forint, gyógyszerköltség 10.000 forint, gyógycipő 2.000 forint, háztartási kisegítő 6.000 forint, közlekedési többletköltség 6.000 forint, rehabilitációs többletköltség pedig 15.000 forint. Az elsőfokú bíróság álláspontját mindenben osztva, az alperes megítélése szerint további járadékemelés megítélése nem indokolt.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a felek által indítványozott, a tényállás megállapításához szükséges bizonyítást lefolytatta, a bizonyítékokat a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte, a fellebbezéssel érintett érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott.

Indokolásában az elsőfokú bíróság helyesen utalt arra, miszerint a nem vagyoni kár vagyoni mércével mérhetetlen, a nem vagyoni kártérítés célja, hogy az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozásaként más jellegű, vagyoni szolgáltatást nyújtson. Az ítélkezési gyakorlat szerint a bíróságnak a nem vagyoni kártérítés mértékét a jogosult sérelmének súlya, következményei, a károsodás időpontjában fennálló ár- és értékviszonyok, valamint a bírói gyakorlat összehasonlításra alkalmas más ügyekben hozott döntései figyelembevételével kell meghatároznia. Mindezen szempontok alapján az elsőfokú bíróság a károsodás 1999. évi bekövetkezésének időpontja, az akkori ár- és értékviszonyok, a felperes károsodásával kapcsolatos perbeli bizonyítékok mérlegelése alapján megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a felperest ért vagyoni hátrány kiegyensúlyozására 3.000.000 forint alkalmas. A felperes a nem vagyoni kár tökeösszegének megítélése tekintetében alaptalanul

hivatkozott fellebbezésében arra, hogy az alperes ezen a címen a 2003. és 2007. évi kifizetései után nem fizetett részére kamatot, ugyanis a felperes nem volt elzárva attól, hogy a kifizetett tőkeösszegek után kamatot kérjen, ilyen igénnyel azonban nem élt.

Téves az a fellebbezési érvelés, miszerint a szakértői vélemények alapján kérdéses és nem tisztázott a felperes baleseti eredetű munkaképesség csökkenésének mértéke. A szakértői vélemények között mutatkozó ellentmondásokra tekintettel az ügyben a rendelkezésre álló összes orvosi adat és szakértői vélemény alapján az Egészségügyi Tudományos Tanács (ETT) nyilvánított véleményt, ami a felperes indítványa alapján éppen az adott kérdésben került kiegészítésre. Az ETT kiegészítő véleményében korábbi véleményét fenntartva utalt arra, hogy a felperes balesetből eredő pszichés elváltozásai két különböző okra vezethetők vissza, melyből a balesetre visszavezethető ok a baleseti eredetű munkaképesség csökkenés mértéke meghatározásánál már értékelésre került, az ezt meghaladó károsodások nem a balesettel, hanem természetes okú megbetegedésekkel állnak összefüggésben. Mindezekből következően a felperes baleseti eredetű munkaképesség csökkenésének mértéke egyértelműen tisztázott, melynek tárgyában az ETT véleménye megalapozott és aggálytalan.

Az alperes a balesettel okozott károkért köteles helytállni, ezért az elsőfokú bíróság megalapozottan fogadta el védekezését a tekintetben, hogy az egyes vagyoni kártételek összegszerűsége meghatározásánál a felperes baleseti eredetű károsodása, munkaképesség csökkentésének mértéke az irányadó.

Az ETT véleménye szerint a felperes munkaképesség csökkenése 67%, melyből baleseti eredetű 36%, míg a természetes okú betegségeinek következménye 30%. Ebből következően a felperesnek 2003. október 1-től az öregségi nyugdíja eléréséig terjedő időszakra a 100%-os keresetveszteség megtérítésére irányuló igénye alaptalan. Ezzel összefüggésben utal az ítélet tábla arra is, hogy a perbeli adatok szerint a felperes a baleset bekövetkezésekor keresettel nem rendelkezett, mert pár nap híján egy éve már nem dolgozott, ennek ellenére az alperes arra a feltételezésre alapítva állapított meg részére keresetveszteséget, hogy vélhetően végzettségének megfelelő munkába állt volna.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperesnek a háztartási és mezőgazdasági kisegítői többletköltség felemelésére irányuló igénye is alaptalan. Ezekkel kapcsolatban az elsőfokú ítélet indokolását azzal egészíti ki, hogy a perbeli adatok szerint a felperes ha nehezítetten is, de a háztartási munkákat ellátja, ehhez rendszeres külső segítség igénybevételét nem bizonyította. Fia - Resperger Róbert - vallomásából kitűnően a felperes ahogy felépült, rögtön megpróbálta a háztartást ellátni, csupán egy alkalommal emlékszik arra, hogy ehhez külső segítséget - takarítót - vett igénybe, amíg együtt lakott vele, a nagyobb háztartási munkákban nyújtott részére segítséget, azóta a felperes igyekszik a háztartást ellátni, a nagyobb bevásárlásoknál szorul segítségre. Nevezett vallomása szerint a **cs.-i** telken 5-6 gyümölcsfa van és néhány négyzetméteres vetemény, a felperes a kisebb és közepesen nehéz munkákat tudja ellátni, a nehezebb munkákat ő végzi. Mindezekre tekintettel a balesetből eredő munkaképesség csökkenésének mértéke alapján az alperes által eddig is fizetett havi 4.000 forint mezőgazdasági kisegítői költség megfelelő, különös figyelemmel arra is, hogy a telken késő ősztől kora tavaszig mezőgazdasági munkát nem kell végezni.

A közlekedési többletköltség tekintetében is helytálló az elsőfokú bíróság indokolása. Ezt a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel az ítélet tábla azzal egészíti ki, miszerint a felperes azt, hogy időnként taxi igénybevételére szorul, nem bizonyította, fia vallomásából kitűnően tömegközlekedéssel jár kezelésekre és vásárlásokra. Mindezekre tekintettel a felperesnek a közlekedési többletköltség címén az alperes által elismert és eddig is fizetett havi 6.000 forint feletti igénye alaptalan.

A felperes fellebbezésében a gyógyászati segédeszközök tekintetében fellebbezésében csupán arra a keresetét megalapozó tényre hivatkozott, hogy évente két gyógycipőre van szüksége. E tekintetben az elsőfokú bíróság indokolásában megalapozottan hivatkozott arra, hogy a felperesnek évente egy gyógycipő költségét a társadalombiztosítás téríti, a másik cipő költségét pedig fedezi a havi 2.000 forint. Az alperes által ezen a címen évente folyósított összeg 24.000 forint, ami éppen a fele a felperes által állított két gyógycipő évi 48.000 forintos költségének.

A kifejtettek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes részére a másodfokú perköltség megfizetésére. A felperes költségmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2014. november 6.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.
előadó bíró

Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül:
Utasi Ferencné
írnok